

ACC. N:R M. 16296:1-48.

Landskap: Blekinge

Upptecknare: Hanga Jonsson, Fridafors
f. år 1908 i Kyghult

Härad: Lister

Berättare: olika personer; se uppteckn.

Socken: Kyghult

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: 1965

Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lokal - och personhistoria. s. 1-48.

(foton sid. 42a o. 44a)

LUF 117

Skriv endast på denna sida.

Lokat- och personhistoria.

LUF 117

Framtidne lantbrukaren Sven Jönsson i Fogleboda, Ryckhult var född i Ryckhult Ryckhult 1873 och hade där tillbringat sin barndom och ungdomstid. Han berättade att i hans yngre så fanns vid den gamla vägen mitt emellan Ryckhult och Ebbemåla en egenodmigt vuxet furuträd som allmänt kallades "den flätade furan". Den växte på Ebbemåla mark strax öster om vägen vid en ^{liten} mot söder lutande liaknötte. Älderstigna personer hade i Sven Jönssons ungdom berättat att strax vid denna furu skulle i äldre tid en lantmätare som kom ridande från Ebbemåla mot Ryckhult ha ramlat av hästen och i fallet mot marken ha brutit nacken så pass illa att han avlidit på platsen. Men Sven Jönsson visste icke lantmätarens namn, ej heller vilket årtal olyckan hänt. Flera andra äldre personer här i orten berättade i min ungdom lika med

30/6-65

Sven Jönsson om den "flåtade furan" och lantmä-
tarens olycka vid elensamma.

Förutnämde Sven Jönsson berättade även att på hans
grannes gård i Foglebocka, Kyrtskult fanns en liten
kulle belägen i ett kärr gränsande till en myr.
Kullen kallades "rävön" och kallas så än i dag.

På denna kulle har i äldre tid funnits ett litet
boingshus.

Sven Jönsson hade hört berättat att i detta hus hade
för långa tider sedan bott två kvinnor. Den ena
kvinnan hade i yngre år fått en son. Denne hade i
sin tidliga ungdom rest bort från hemmet för att på
någon annan ort söka sin utkomst, och sedan icke
givet sig tillkänna. Men när många år gått så kom
en eftermiddag en fin herre, bärande en stor resväska,
vandrande på gångstigen som ledde till de båda
kvinnornas hem. Denne herre gick in i huset
och frågade efter nattlogi vilket beviljades honom

Men han berättade icke vem han var och kvinnorna kände honom icke. Den fine herren anvisades nattlogi i en liten kammar.

När han gått till vila började de båda kvinnorna att samtala om sin okände gäst och ansågo att det var säkert en mycket rik person som hade många pengar med sig och bestöto att döda honom.

Frampå natten verkställde de båda kvinnorna sitt beslut. När mordet skett och gästens kläder och resväska undersöktes fann kvinnorna att den mördade var som till den ena kvinnan.

Om mordet blev känt av myndigheterna inom rimlig tid eller först blev bekant för allmänheten av en bekräftelse vid en av kvinnornas dödsbädd är obekant.

Om sommaren 1932 besökte jag platsen där mordet skett. Jag fann att kärret och myren där om kring höll på att upprödas och att även uppodling av kullen påbörjats. Även fann jag på kullen gamla rätter av grundmurar till en byggnad.

Strax väster om denna gårds ägor här i Ånna där
de gränser till byn Fogleboda i Kyrkhults socken nära
Dalanshults ägor i Kyrkhults socken, finns tydliga
ruiner på Fogleboda ägor av en liten jordstuga
som varit ingrävd i en backsluttring. Denna
jordstuga skall ha varit bebodd till omkring 1890
Jordbruksarbeterskan Ida Nilsson Fogleboda som var
född på en gård där sammastädes år 1885 och död i
Kyrkhults by 1964 berättade att hon hört omtalas
att länge tillbaka i tiden hade den nu omnämnda
jordstugan varit bebodd av en gammal man.
Denne hade en dag blivit funnen ihjälslagen
i sin stuga. Vem mördaren var hade icke kunnat
utränas. Det hade berättats att det antagits
att den gamle mannen blivit ihjälslagen
av någon kringvandrande lösdrivare.

Jordbruksarbetaren Carl Johan Svensson i Åmna född där 1858, död därstädes 1923 berättade flera gånger att han hört ontales att en gång i äldre tid hade en knalle en natt blivit ihjälslagen i byn Kräftemålas skogsmark, på en plats belägen nära gränsen till gårdens 7/512 mtl. i Åmna. Kyrkbylts socken. Till mordvapen skulle mördaren ha använt ett hästbetset med vilket han bearbetat knallens huvud, till denne dag. Om mördaren blev gripen och fick ett välförtjänt straff för sitt brott därom visste min sagesman ingenting att berätta.

Framtidne jordbruksarbetaren Hjälmar Olofsson var född på 1890 talet å 7/512 mtl. Åmna och vitats där till 1933. Jag besökte honom en söndag omkring år 1930. Vi började bland annat att tala om knallen som blivit ihjälslagen i skogen i byn Kräftemålas utmark belägen strax intill. Hjälmar Olofsson hade även hört berättas därom och hade av någon

person blivit visad platsen där mordet skett och kan visade mig mordplatsen. Den var, vill jag minnas belägen cirka 20 meter väster om samma rågång, inne i Kräftemåla ägor.

Framlidne lantbrukaren Knut August Månsson i Jutanäs Kyrkbygd var född i Sonåland på 1880 talet och hade i sin tidiga barndom med sin moder flyttat till Jutanäs, där modern gift sig med lantbrukaren Måns Jonsson. Knut August Månsson berättade vid ett tillfälle för mig, att ^{han} hört omtalas att en gång i äldre tid, hade en slag en person kommit vandrande genom de östra skogsmarkerna i Jutanäs och där på ett ställe sett att det varit grävt i jorden, bort tid förut och att den nygrävda jorden liknade en gravkulle. Vid närmare besiktning av platsen hade personen sett att rävar eller hundar grävt bort jordtorvar på somliga ställen av jordhögen och att på sådana ställen kunde iakttagas att under jordhögen dölles rätter.

av ett människolike. Saken hade blivit anmäld för myndigheterna. Vid verkställd undersökning av gravhögen hade det visat sig att olensamma dölde liket efter en i orten känd knalle som under flera månader icke varit synlig i bygden. En bonde i Jutanäs hade blivit misstänkt att ha mördat knallen. Men jag kan nu icke minnas om Knut August Månsson även berättade om myndigheternas utredning av saken, visade att den misstänkte bonden i Jutanäs i verkligheten var knallens bane mann. Ty det är cirka 35 år sedan Knut August Månsson berättade för mig om knallens öde.

Lantbrukardotter Hanna Svensson i Åmma född 1860 och död 1933 berättade att när hon var cirka 12 år gammal kom en dag till hennes hem här i Åmma en gårdfar-handlanden som hon förut icke sett. Hanna Svensson sade, att hennes moder sagt till gårdfa-

rikshandlanden. "Så du är kommen nu" Gärdfari
handlanden hade då svarat "känner du mig" Men
hade då fått svaret "Jag måtte väl känna Särllins
Karl" När denne gått sin väg hade Hanna Svensson
moder berättat att den främmande personen hade
mördat, cirka 12 år tidigare och varit en i orten
mycket illa känd person. Särllins Karl kom därefter
i flera år, en och annan gång till denna ort under sina
handelsfärder.

En för många år sedan avliden person, som var född
i Kräftemåla, Kyrkskult 1869 berättade att den så-
kallade Särllins Karl vid ett tillfälle då han var
drucknen skroderat om hur han misshandlat
människor under sin levnad och även mördat.
Förut nämnda Hanna Svensson i sinna berättade
även att hon hört omtalas att vid ett tillfälle
då Särllins Karl kommit in på järnvägsstationen
i det här närbelägna Ryd, hade han kallat sig

mandräpande och berättat om sina illgärningar.
Hotellpersonalen hade blivit så förskräckta, så
de bjöd honom grä brännvin.

När jag var cirka 14 år gammal, hörde jag från
gamla män tala om Särkins Karl att när han
var en 16 år gammal så hade han ännu icke
bevistat någon skola och var icke konfirmerad.
Men så hade han kommit till byn Kärningbygdens
i Kyrkhult och där druckit sig full och så gått
till Ebbermåla i Kyrkhult för slä skol läraren
därstädes. Men detta hade slutat med att skol-
läraren lyckats prygla Särkins Karl så pass
att denne lovade att börja gå i skola så han
kunde bli konfirmerad. Detta löfte till
skolläraren skulle Särkins Karl också ha hållit.
För några år sedan frågade ^{jag} vid ett tillfälle ~~en~~
en äldre numera avlidne person som kände bygdens
historia väl, var Särkins Karl var född och som

han hade mördat. Men den personen visste det
icke.

Urdantagsmannen Ola Olsson i Kräftemåla,
Kyrkhults socken var född 1843 och dog 1934. Han
berättade att han i ^{sin} ungdom hört flera gamla personer
berätta att en båtsman i Kräftemåla hade någonstans
blivit bekant med 6 stycken fågel fria banditer.
Båtsmannen hade tagit banditerna med sig till
Kräftemåla och givit dem anvisning att väldgästa
hos bonden Jan i Kräftemåla.

När banditerna kommo till Jans hus gingo de
in i stugrummet och satte sig tre var sida vid
bordet och la sina bössor tvärs över bordet.
Så befälde de att först skulle det sättas fram
mat och brännvin på bordet, sedan skulle
Jan taga fram allt silver och guld han
ägo och överlämna till dem, ifall han ville
leva längre. Jan skall ha befallt sin hustru

att koka ärtsoppa att bjuda sina oväntade gäster. När ärtsoppan var färdigkokt gick Jan ut i köket och vidtalade sin hustru att de skulle taga var sitt fat med skållbete ärtor och gå in till banditerna och kasta ärtvällingen var sin sida om bordet smitt i ansikten på banditerna och sedan taga var sitt av gevären och slå ihjäl dem. Då Jan och hans hustru kom in till banditerna med ärtvällingen så stängde de den på vidtalat sätt i ansikten på banditerna. Dessa blevo förblindade och vrälade av smärta. Kvickt togo Jan och hustrun var sitt gevär och slog ihjäl alla 6 banditerna. Sannolikt blev Jan och hans hustru straffria för att de slog ihjäl banditerna, då dessa voro så kallade fågelfria. Det har aldrig av någon i orten berättats att Jan och hans hustru blivit bestraffade för sin gärning. Den förut nämnde Ola Olsson i Kräftemåla

berättade även att han hört omtalas att bonden Jan i Kräftemåla hade på sin tid varit den förmågnaste bonden i Kräftemåla. Men att hans son Karl blev med tiden den fattigaste bonden i Kräftemåla och Ola Ohn sade också att man mindes Karls hustru och bygdens folk kallade henne Jans Karls Jнга.

Vid av mig företagen forskning i mantalslängder, jordeböcker, kyrkoböcker och gamla lantmäterihandlingar om vilka som varit bönder i Kräftemåla, har jag funnit att 1773 då blev Johan Eriksson innehavare av $\frac{1}{8}$ mtl i Kräftemåla. Han kallas i lantmäterihandlingar stundom Jan Eriksson och har förhålligen av bygdens folk vanligen kallats Jan i stället för Johan. Denne Johan eller Jan Eriksson dog 1817 och uppgives då vara 80 år. Han hade en son som hette Karl. Denne blev bonde i Kräftemåla, men synes ha blivit totalt utfattig ^{och} dog 1840. Hans andra hustru hette Jнга och hon överlevde sin make i många år.

* Lantbrukaren Karl Ohlsson i Stngölsnäs, Kyrkhult
var född i Ebbemåla Kyrkhult 1867, död 1949. Han
berättade för mig, att han av sin moder hört berättas
en sägen, att under en pesttid för långa tider sedan
hade allt folk i gården Glärnäs (Hemsjö) Kyrkhults soc-
ken dött av pest sjukdom. Kort tid därefter hade
det sent en afton kommit 3 män ^(som var från Skåne) till Glärnäs.
De två männen skulle ha sagt: Vi går upp på kö-
skullen och lägger oss ty gå vi in i boningshuset, då
får vi pest sjukdom. Den tredje mannen skulle
ha sagt: Jag går in i boningshuset och lägger mig
ty jag är så trött, så jag vill ligga lite ordentligt,
det får gå hur det vill. När den man som under
natten legat inne i boningshuset kom ut dagen
efter och skulle söka upp sina kamrater fann
han att båda två under natten angripits av
pest och båda två dog. Men den mannen som
sovit inne i huset blev inte angripen av pest.

Han stannade kvar och tog hand om gårdens skötsel. Gården skulle ha stannat kvar i hans släkts ägo från far till son, till fram på 1840 talet då bonden Nils Mattsson i Hårnäs avled. Detta släkte skall ha varit oräntligt kortväxt och haft kolsvart hår och bruna ögon, samt totalt avviker från utseendet på bygdens övriga befolkning. Vid av mig företagen forskning i arkiv angående förfädren till förut nämnde bonden Nils Mattsson i Hårnäs som dog på 1840 talet, så har jag funnit att detta släkte med stor sannolikhet bott i Hårnäs åtminstone sedan 1611. För tid längre tillbaka saknas både mantalslängder och jordeböcker. Den förut nämnde sagesmannen Karl Hansson, berättade även att han hört omtalas att på lantbrukaren Ejnar Svenssons ägor i Präskult, kyrkby skulle finnas prestgravar från presttiden 1710-11. För några år sedan frågade jag Ejnar Svensson i Präskult om han hört omtalas att det på hans

ägor skulle finnas prestgravar. Han svarade att han hört sin fader berätta att så skulle vara fallet och att fadern även visat var prestgravarna vara belägna.

Flera personer har berättat att prä Gösta Svensson ägor i Fogleboda, Kyrkhult, cirka 100 meter väster om rågången snöt Kräftemåla ägor samt litet norr om allmänna vägen genom Fogleboda finns prestgravar.

Bonddottern Hanna Svensson i Åmna född 1860, berättade att hon hört en sägen, att under pesttiden 1710-11, hade bönderne i den här närbelägna byn Hofmansbygd i Ringamåla socken fått den underliga tanken att om en människa blev begravd levande så skulle prestsjukdomen svynhöra. Bönderne grävde en grav vid sin stadsväg, strax söder om nuvarande järnvägsstationen Hofmansbygd och stannade där för att invänta lämpligt offer. En fattig

terparflicka vid namn Elna, som gick omkring
och tiggade, kom och gick på vägen. Hon blev hejdat
av bönderne och erbjuden en smörgås om hon ville
stiga ned i graven som var grävd. Elna lovade detta
och fick en smörgås. När hon kommit ned i gra-
ven och började äta av sin smörgås, började bönderna
strax att fylla igen graven. Flickan skrek och skall
hava sagt: "Mannarna tasta sand på min gås"
och snart var graven igenfylld och en snänsiska
levande begravd. Elnas grav i Hofmansbygd skall
hava varit väl värdad, till in i slutet av 1800 talet.
Jag har gått i skola i Ebberö, Kyrkhult, där gick även
barn i skola från Hofmansbygd. En dag talade
en skolpojke om att han hört berättas att en flicka
som hetat Elna blivit levande begravd i Hofman-
bygd. Jag minns att en skolpojke från Hofmansbygd
sade att han visste var Elnas grav var belägen.

Kyrkhults socken var före 1865 en del av Järns högs socken. Kyrkan i Kyrkhult var färdigbyggd och invigdes om sommaren 1865. Det berättades av gamla personer i min barndom att Farabols bönder yrkat att kyrkan skulle byggas i byn Vågshult. Det hade nog varit en lämplig plats ty där möttes vägar från alla fyra väderstrucken och gör så än i dag.

Jordbruksarbetaren Carl Johan Svensson i Åmma född där 1858 död 1923 berättade att han hört omtalas att när kyrkan var färdig så betättrade två män (jag har glömt deras namn) upp till korset på kyrktornet och satte sig på korset, samt drucko ut ett kvarter brännvin. Lantbrukaren August Andersson i Åmma var född i Ångölsnåla, Kyrkhult troligen 1880 och dog 1928. Han berättade att ^{han} hört omtalas att prästarna som fanns i Kyrkhults kyrka och även den så kallade kyrkespi-ran i tornet, skänktes av bönderne i Hofmans bygd, Ringarnåla socken (Ringarnåla socken var före

1882 en del av Åsarums socken). Som gottgörelse för denna gåva till Kyrkhults kyrka, beviljades Hofmans bygds innesväsnare egen bänksplats i Kyrkhults kyrka. Förut nämnde August Andersson i Åmme berättade även att den förut omnämnda Kyrkhults kyrkspira skulle vara 36 alnar lång samt en alm i diameter. När den om vintern kördes ut från skogen i Hofmansbygds marker till allmän väg, så behövdes det 5 par oxar att draga den. Men när den fram på sommaren blivit torr så kördes den från Hofmans bygd till Kyrkhult av bonden Nils Svensson i Ebbemåla, Kyrkhult. Till dragdjur använde han ett par sig tillhöriga stora böllor, d. v. s. ett par tjurar som blivit kastrerade vid vuxen ålder och tämjde.

Kantorist Göte Persson i Olofskrön född 1917 i Rösjö, Jämskögs socken berättade för mig vid ett sammanträffande att hans farfars far Per Bengtsson var född i S. Rönneby Jämskög 1829. Denne hade på 1860-talet varit

harpare i Angälsnåla, Kyrkhult. Per Bengtsson
hade då en vinter blivit lejd av en bonde i
Angälsnåla att köra timmer ^{från} Angälsnåla som skulle
användas till kyrkbygget i Kyrkhult. Ett rykte
hade uppkommit att en varg varit synlig i
trakten. Per Bengtsson hade därför för säkerhets
skull ett vargspjut med sig vid timmerkörningen.

Jordbruksarbetaren Carl Johan Svensson i Åmna, född
där 1858 död 1923, berättade att han mindes när
hans fader bonden Sven Carlsson i Åmna en vinter körde
timmerstockar till kyrkbygget i Kyrkhult från sin skog
i Åmna. Sven Carlsson använde till dragdjur 2 hästar. Men
då han icke hade någon att hjälpa sig att lasta timmerstock-
arne på arbetskärlar, så körde han dem på skogskärlke
från skogen fram till Kyrkhult. Det var en väglängd av
cirka 8 km. Debar av den skogskärlke som användes (här
i orten kallad "hammel") finns ännu bevarade här i Åmna.

En släkt bär i Kyrsknults socken, vars flista medlemmar varit mycket omtalade och berömda är den så kallade Åbborremåla släkten. Åbborremåla är Kyrsknults sockens minsta by. Enligt 1916 års arealbeskrivning så är Åbborremåla $\frac{1}{6}$ mtl. och har en totalareal av 32,3 hektar, därav 9,4 hektar åker och äng. Den odlade jorden anses vara bland den bördigaste i Kyrsknults socken. I hela Åbborremåla äges numera av Sydskraft i Malmö och där finns nu inga byggnationer. Men när det fanns byggnationer där, så var det säkerligen socknens naturskönaste by.

I förra delen av 1800-talet hade Åbborremåla delats i 2 gårdar. Den ena gården hade omkring 1820 inköpts av den fattige skomaren Sven Persson. Han var född 1793 i Månasken, Kyrsknults socken och gift med Botil Åkesdotter född 1793 i Skjutsmåla, Jämsbögs socken. De hade

Sönerne Per född 1817 i Mänasken, Ola född 1819,
Jon, Flåkan, Måns född 1826 och Sven född 1827
samt döttrarne Hanna född 1832 och Bengta född 1835.
Av sönerne gifte sig Flåkan och Måns samt flyttade
från Åbborremåla. De övriga barnen förblevo ogifta,
men sönerne Per och Jon hade barn på sidelinje.
Sven Perssons hemmaravande ogifta barn bestöta
att alltiel hålla ihop och arbeta samt bli rika.
De hemmaravande sönerna kallades av ortens
befolkning "Åbborremåla herarna" (= pojkarne)
och kallas så än i dag av äldre personer som
minnas någon av dem, och även av yngre personer.
Ty de flesta av ortens infödda befolkning har
hört talas om dem. Sven Perssons hemmaravande söner
och döttrar börja sköta jord och husdjur efter alla
konstens regler enligt den tiden. Särskilt har deras
gödsvins uppfödning varit mycket omtalad, och
även deras svedjeland i skogsmarkerna där de tog

stora skördar av potatis och råg. Deras välstånd växte, snart voro de skuldfria och kunde börja att så smått låna bort pengar till skuldsatta grannar mot hög ränta. När den andra gård i Abborremåla blev till salu inköptes den också, och systkonens välstånd ökades ytterligare. På 1880-talets början blev en stor gård till salu i Angösmåla, Kyrkhult nära intill Abborremåla. Den omfattade i totalareal 180 hektar och den inköptes av systkonen i Abborremåla, och de flyttade dit. På denna gård fanns flera torpare som voro dagsverkskyldiga åt jordägaren.

Systkonens förmögenhet började öka så de jämnställdes med en bank, men i slutet på 1880-talet då voro både Jon, Per och Bengta avlidna. Per hade omkring 1888 kört till Karlskrona. Vid Svängsta skenade hästarna, Per föll av vagnen och blev så svårt skadad att han efter några dagar avled. Så återstod av de ogifte systkoner Ola, Sven och Hanna Svensson

De fortsatte med lantbruket och hade lejeb
arbetskraft. Hanna Svensson hade många år
haft dålig syn och blev helt blind, hon började
kallas Blinda Hanna.

Omkring 1895 då blev Karamåla gård i Kyrkhult
till salu, den var belägen mellan Angösmåla
och Abborremåla. Bröderna Ola och Sven Svensson
inköpte densamma och ett skogskifte i det när-
belägna Spinkamåla. Men sålde Abborremåla till
ägaren av den så kallade Hemsjö gård i Glarnäs, Kyrkhult.
Bröderna Ola och Sven Svensson samt deras syster
Hanna flyttade nu från Angösmåla till Karamåla
gård. Deras jordägendom i Angösmåla och Karamåla
samt Spinkamåla omfattade tillsammans cirka 265
hektar eller omkring 530 tunnland. Bröderna hade
nu en rangplats bland Kyrkhults sockens största jord-
ägare. Samt hade stora summor pengar enligt den
tidens penningvärde utlånade till banker och

enskilda privatpersoner. Men vid sekelskiftet då dog
Ola Svensson, brodern Sven Svensson fortsatte med
lantbruket. Men förutom de dagsverkskyldiga
torparne så måste han även ha 2 drängar. Ty han
började bli ålderstigen och det har berättats att han
de sista åren av sin levnad var krokig i ryggen som
en såg låge och dog 1905. Jag minns i mina ungdoms
år, att det av äldre personer ~~här~~ här i orten, kunde
sägas om någon person som av hårt arbete blivit
krokig i ryggen, att han var så krokryggig
som "Abbarre måla hean" (= pojken) i Karamåla var.
Förut när någon av de ogifta syskonen dog, så skulle
det endast ärvas av de ogifta syskonen. Men när
Sven Svensson i Karamåla dog, som var den siste
manlige medlemmen av den ogifta syskonstammen
från Abbarre måla i Tytknutts socken, då fick både
hans bröder Måns Svensson och brodern Håkan
Svenssons arvingar ära, jämte systern Hanna Svensson

Det blev auktion på hemmanen i Angölsmåla och Karamåla samt skogsstiftet i Spinkamåla och även lösäret försåldes på auktion. Hanna Svensson som nu var fullständigt blind, samt gammal och tafatt, lät inackordera sig hos en familj i Tubeboda Kyrkhult. Ty på den tiden fanns icke något äldre äldrehem i Kyrkhult. Hos inackorderingsfolken började Hanna Svensson emellanåt besökas av prosten Stigner i Kyrkhult. Denne började snart yrka att Hanna Svensson skulle testamentera sin förmögenhet till Kyrkhults församling som hjälp att bygga ett stort och efter den tidens anspråk modernt äldrehem. Även Hanna Svenssons värdfolke understödde prosten Stigner i hans yrkande. Efter någon tids bearbetning lyckades Stigner i sin strävan att få testamentet skrivit. Det enda förbehåll Hanna Svensson gjorde var att en av hennes brorsöner skulle

få ärra 1,000 kronor av hennes förmögenhet efter hennes död. Testamentet skrevs och bevittnades, och det skaffades även intyg av läkare att Hanna Svensson var fullt normal då hon undertecknade sitt testamente. Men de flestas mening var att att Hanna Svensson icke var fullt normal på grund av ålderdom och skräpplighet. Prosten Stigners påhitt om testamentet blev därför mycket klandrat av många sockenbor. Det finns ännu personer här i orten som någon gång tala där om. De säga hade prosten Stigner låtit bli att pyrka att Hanna Svensson skulle testamentera till Kyrkbylts socken så hade hon själv "aldrig" kommit fram med det. Kort tid efter det testamentet var skrivet blev Hanna Svensson förklarad för ommyndig då det ansågs vara risk att hon skulle ångra sig och återkalla

testamentet. På grund av hennes förmögens-
storlek som uppgick till cirka 20,000 kronor, vilket
med den tidens penningvärde var en ovanligt
stor summa. Som i nutida penningvärde sann-
likt närmade sig 200,000 kr. så tillsattes två för-
myndare, att omhändta och sköta Hanna Svenssons
förmögenhet. Omkring år 1912 då avled Hanna
Svensson. Förmyndarna ordnade med ett stor-
slaget gravöl. En kortare tid därefter skulle det
bliva bouppteckning efter Hanna Svensson.
Då blev ett överflödigt antal av socknens män-
niskor kallade att närvara. Det grutades icke på
begärt arvode till vareken bouppteckningsförrättare
eller de närvarande, så förmögenheten sjönk med
betydligt, eller något belopp till gravsten eller
till värdnaden av Hanna Svenssons grav ansågs
icke.

Även Hanna Svenssons släktingar hade blivit

kallade att närvara vid bouppteckningen. Det skall ha blivit ett stormigt uppestånd med skarp ordväxling. Men testamentet ansågs icke kunna förklaras ogiltigt på grund av läkarintyget om Hanna Svenssons sinnes beskaffenhet när hon undertecknat testamentet.

I hela socknen talades i många år efteråt om testamentet som tillkommit på grund av prostens Stigners yrkande och otaliga personers blandrade prostens skamliga handling mot en gammal och ofatt. kvinna.

Jag minns när jag var cirka 4 år, det var sommar, då kom en eftermiddag en medelålders kvinna till min far. Hon var bosatt i Danmark och var brorsdotter till avlidna Hanna Svensson. Samt hade blivit kallad att närvara vid bouppteckningen. Men visste icke om testamentet. Hon fick ^{nu} veta om det och blev fruktansvärt arg. Så gick hon mot kyrkhjälts by och jag såg henne aldrig mer.

Ett släkte här i Kyrkhults socken som varit både berömt och även mycket kändrat är den så kallade "gamla" Per Nilsa släkten från Ebbermåla i Kyrkhults socken. Den sjönk nämligen från att ha ägdt stor rikedom och makt ned bland proletärklassen.

Bonden Per Nilsson i Ebbermåla var född i Ebbermåla omkring 1810 och hans hustru Jingejörd Hakansdotter, född omkring 1810 i Källebo da, Kyrkhult. Makarna hade omkring 1832 övertagit makens faders gård i Ebbermåla.

Ättlingar från Per Nilsson, ty sådana finns det här i orten, berätta att deras stamfader här i orten skulle ha varit soldat och varit med i Karl XII:s arme samt därefter kommit till denna bygd och blivit bonde. Men ingen har kunnat bevisa att så varit fallet och det är föga troligt att så varit. Per Nilssons fader Nils Nilsson

hade gift sig till gården i Ekemåla och hade sannolikt varit välbärgad.

Per Nilsson och hans hustru hade säkert gården nästan skuldfri när de tillträdde densamma. Ty hustrun var av förmögen släkt. I början av 1840-talet då dog i Göteborg en handelsman som hette Jöns Rönneberg, han hade inga barn. Rönneberg var farbröder till Per Nilssons hustru Jöngegård. Håkansdotter och hon skulle även ärra, ty hennes fader var död flera år förut. Jöngegård hade bror Bengt Håkansson som avlidit, men hade efterlämnat en liten son som hette Sven. Det berättades i min barndom av flera gamla personer här i orten att Per Nilsson kördt hästskjuts till Göteborg när det skulle bli bouppteckning efter Jöns Rönneberg och hade sin äldste son Jöns med sig. Denne sonen Jöns minns jag något i mina barndomsår. Hur nu Per Nilsson krånglade till

det vidt bebyggelseningen efter sin hustrus
farbror har icke blivit fullt bekant här i orten.
Men Per Nilsson kom hem och hade även grungarne
med som voro hustrus brorsons. Ty denne hade
Per Nilsson lyckats göra arvlös. För flera år sedan
träffade jag en kommissionär som hette August
Jönsson och bodde i Hemsjö, Kyrkhult. Denna
berättade för mig att han några år tidigare vid
en affärsresa i norra delen av mellersta Blekinge
platsen namn har jag glömt, träffat en person
som frågat om han kände till några personer
i Kyrkhults socken som voro av den gamla Per
Nilsa släkten från Ebbermåla. August Jönsson
kände väl till Per Nilssons ätt. Personen som
August Jönsson träffat började så att berätta att
han härstammade från Bengt Håkansson vars
syster varit gift med Per Nilsson i Ebbermåla.
Personen hade även av sina förfäder hört berättas

om den underliga arvshistorien då Per Nilsson i Ebbermåla vid arvsutredningen efter Jöns Rönberg i Göteborg, byskatts göra Bengt Håkanssonns lille son Sven arvlös.

Fram på 1840 talet skulle det bli en laga skifte i Ebbermåla. Där fanns 4 st. bönder de hade lika mantal var, och deras sammantagna totalareal var cirka 1,000 tunnland. Vid laga skiftet var Per Nilsson den drivande kraften. Hur det nu mättes och diskuterades så kunde det till den äldste bonden Per Jönsson icke bli en annan mark än myrar och steniga backar samt små åkerbitar. Per Jönsson skall ha börjat bli bekymrad och ansåg att det nog var bäst för honom att sälja sin andel i Ebbermåla by. När Per Nilsson fick veta att Per Jönssons gård var till salu så anmälte han sig strax som köpare. Köp kom till stånd, Per Nilsson köpte 3 fjärdedelar och hans bröder Karl Nilsson i Kräftmåla

köpte en fjärdedel av gården. ~~Men Karl Nilsson sålde~~
Men Karl Nilsson sålde strax därefter sin andel av
Per Jönssons gård till bonden Karl Olson i Ebbemåla.
På grund därav blev vid laga skiftet i Ebbemåla
endast 3 gårdar utlagda. Per Nilsson har in i
senare tid blivit mycket blandrad för sitt
tillvägagångssätt vid lantmätningen i Ebbemåla
på 1840 talet. Nu blev Per Nilssons gård i total-
areal cirka 425 tunnland. Han lät bygga nya
stora prima byggnationer på sin gård. De finnas
ännu kvar och äro fortfarande i prima skick.
Jag tycker mig vill minnas ^{att} på den ena ladugården
finns året 1851. Jordbruket lät Per Nilsson upp-
rusta i prima skick och det har berättats, att hans
kreatur alltid voro fetare än grannarnes kreatur.
Men det har också berättats att vad Per Nilsson
^{skulle} sälja om det var skog, kreatur eller andra
jordbruksprodukter så begärde han vanligen

ett oskäligt högt pris. Behövde någon person låna ett redskap t. ex. om en skogshuggare behövde låna ett stocksåg av Per Nilsson, så begärde han en viss avgift för var dag det användes.

Ären de gick Per Nilsson började bli gammal och skräpelig. Men han hade 8 söner som uppväddade rätt hög ålder, jag har sett 4 av dem. Tre av söner-
na hade i yngre år gift sig och köpt gårdar. Men
de övriga gick hemma vid gården. En av dem
hette Per, han hade troligen i barndomen drabbats
av barnförlamning. För det har berättats om
honom att han var halvt förlamad i den ena
sidans arm och ben, så han hade svårt för att
gå. Denne Per hade i en av gårdens uthus in-
rett en liten handelsbutik. Där sålde han
snus, socker, salt, karameller och diverse billiga
småvaror. På grund av att hans kanske största
affärer var snusförsäljningen så fick han

öksammet "Sonus Per".

De fyra hemmanvarande fullt arbetsföra sönerne
ansåga att de voro så förmögna att gårdens skötsel
skulle utföras av lejd arbetskraft. Själva tyckte de
bäst om att under dagens lopp att prata och uppehålla
sig hemomkring gårdplanen, samt skratta åt
bönder som själva komma körande på ^{vägen} ~~med~~ med
eller mäldebass. Det har berättats att Per Nilsson
alltid var nykter, men att de flesta av hans söner
voro riktiga fylldbultar. Så länge Per Nilsson och
hans hustru levde då bliva gårdens finanser nägorlunda
ordnade, men Per Nilsson och hans hustru dogo omkring
1880. Före sin död hade Per Nilsson och hans hustru,
emellertid överlåtit gården till sin son Karl.
Denne skulle utlösa sina hemmanvarande bröder
ur gården med fastställda grenningbelopp. De tre
sönerne som i yngre år gift sig och flyttat från
hemmet hade förut av sina föräldrar fått ut sina

arvsbatter i pengar och lantbruk.

Gårdens nye ägare, Karl Persson lät sina hushålls^{bröder} bo kvar vid gården, ty där fanns två stora boningshus. Brödernes fylleri ökade, pigorne på gården finge tjäntgöra som brödernas hustrur.

För cirka 30 år sedan träffade jag en man från Karlskarn som hette Olof Karlsson han var född i denna ort, och hade i sin ungdom tjänt dräng hos Karl Persson i Ebberöda. Olof Karlsson berättade för mig att hans hustru ofta reste till staden Karlskarn, ty han hade där ständigt affärer med vethandelhandeln. När Karl Persson kom till draka med kvällen, han åkte tåg, så var han vanligen full när han steg av vid stationen i Hofmansbygd. Där bjöd han bekanta på brännvin. Bekanterne bjödde på öl som kunde köpas i den då när belägna handelsbutiken. Snart blev Karl Persson liggande, bud sändes upp till gården

i Ebbe måla som är belägen 1 kilo meter från Hopmans-
byggd station, att Karl Persson måste hämnas med skjuts.
Olof Karlsson berättade även att hemman vid gården
var Karl Persson ofta full. Pigor och drängar fick näst
an göra hur och vad de ville. Karl Perssons hemman-
varande bröder voro ofta berusade och de hade barn
tillsammans med gårdens pigor och bitlade hushåll
tillsammans med dem och dessa hushåll skulle
även ha sitt uppehåll av gårdens avkastning
ty Karl Persson skaffade icke betalning till sina
bröders arvslotter och arvslottarne blevo icke
heller inbetecknade i hemmanet. Olof Karlsson
sade för mig att han framhöll för Karl Persson att
denne måste ändra sitt levnadssätt ifall han
ville behålla hemmanet men det hjälpte icke.
När Karl Persson hade tillträtt sin faders hemman, då
skaffade han sig till fästnö en förmögen bonddotter.
Men när han besökte fästnön då var han berusad, så

fästmän ledsnade snart från sin fästman. Med sin hushållerska skaffade sig Karl Persson 2 söner och med en gift båtsmans hustru hade han tvillingar.

Karl Persson var ständigt i behov av att låna pengar, snart var gården belånad så långt intäktingar räckte som säkerhet. Så började han gå till de förmögna bröderna från Abbaremåla i Kyrtkult och låna pengar. Men då ingen återbetalning skedde, så började bröderna från Abbaremåla misstänka att kanske de fick förlora sina fordringar hos Karl Persson. De begärde utmätning hos Karl Persson och han blev försatt i konkurs 1891.

När Karl Perssons affärer började utredas och det visade sig att hans hemmanvarande bröder arva lotter i hemmanet äkte vara inteknade och att de därför icke kunde utfä orådet av konkursmannen. Då blev det oro bland de styrande personerna i Kyrtkult. Det befarades att socknens fattigvårdsstyrelse snäste skaffa bostäder.

Både till Karl Persson och hans bröder och deras hushåll.
På grund av att fastigheter vid exekutiva auktioner
vanligen säljas billigare än vid privataffär så lovade
bonden Nik Eriksson i Åmma, Hysthult, att ifall Karl Perssons
hemman i Ebblmäla såldes på exekutive auktionen
för ett pris så lågt att det redan skulle kunna av
 honom säljas privat, till högre pris, så skulle han
inropia detsamma. Nik Eriksson lovade även att
dela vinsten han kunde erhålla på hemmanet
mellem Karl Persson och hans hemmanvarande bröder
så de skulle på någon hjälp till att skaffa sig bostäder.
Så randades den stora dagen då Karl Perssons gamla
anrika gård i Ebblmäla skulle gå under klubban.
Kronofogden kom, även kronotänsmannen antände.
Gården ropades upp, det blev bud och överbud, klubban
föll. Det frågades efter namn, en liten spenslig
man i hemvärda kläder gick fram och sade. Jag är
Nik Eriksson från Åmma. Men kronofogden ansåg

att det var för lite pengar för gården och den ropades
åter upp. Men det blev intet överbud på Nils Eriksson
bud. Så sporde kronafogden efter borgen, då tog
Nils Eriksson fram bankböcker på köpesumman.
Men kronafogden som fortfarande ansåg att det var
för lågt pris för gården sporde åter efter borgen.
Då gick kronalänsmannen fram och sade, jag
känner Nils Eriksson från Åmme, jag borgar
för honom. Saken den var nu avgjord och gården
övergick i ägo till Nils Eriksson från Åmme.
Karl Persson gick fram och tackade Nils Eriksson för
att han inköpt gården, ty säkerligen tänkte Karl Persson
att på grund av det billiga priset, så skulle han eller
hans bröder nu få återköpa gården. Men efter några
månader då såde Nils Eriksson sin nyinköpta
gård till bonden Per Nilsson från Isaksmåla
Kyrkstult. Gården är fortfarande i dennes släkts ägo,
nu i tredje generationen.

På grund av att det fanns två böningshus på p. d. Karl Perssons gård i Ebbermåla, så förbehållde sig Nils Eriksson det ena huset när han sålde gården till Per Nihm och att huset skulle få stå kvar i Karl Perssons och hans broder Pers livstid. Ty Nils Eriksson skänkte huset till dem. De förtjänsten på Karl Perssons gård som blev rätt betydlig delade Nils Eriksson mellan de övriga bröderna som blivit husvilla. En av dem kunde köpa en tomtägenhet, en köpte en liten villig gård. De övriga fingo penninghjälps att skaffa sig bostäder, även en av sönerne som i yngre år gift sig och köpt egen gård men blivit utfattig fick lite hjälps att skaffa sig husren. Så Kyrsbults kommun slapp att skaffa bostäder till Karl Persson och hans bröder och deras huskäll. Karl Persson själv började tidvis att arbeta vid stationen i Hofsmannsbygd med lastning av brännved. Hans hemmarvarande broder Per fortsatte med sin snusshandel.

42
En man som gick sin väg stilla fram här i livet
och levde i ringhet, men haft en viss betydelse
för bygden var möbelsnickaren Ola Sunnesson i
Ulvaboda, Kyrkhult. Han var född 1843 i Fogle-
boda Kyrkhult och son till torparen Sune Jönsson
och hans hustru Bengta Olofsson. Men flyttade
vid gifternälet till Ulvaboda där han sedan bodde
och verkade hela sitt liv och avled omkring 1917.

Var Ola Sunnesson lär sig möbelsnickaryrket är obe-
kant. Men det berättas att han stod vid sin hyvel
bänke dag ut och dag in, år efter år. Han tillverkade
med största omsorg bord, byråer, kommoder, stolar,
skåp, sängar, soffor, chiffonjer och alla
andra slags möbler som behövdes på landsbyg-
den. Ratspeglar (prigglättare) var han specialist
på. Dem Ola tillverkat var helt enkelt oslagbara.
Man skulle rent av kunna säga att ^{de} var under-
sköna med stilrena linjer välsvavade putare

M. 16296: 42a

Landskap: *Blekinge*

Berättare: *Hugo Svensson*

Härad: *Lister*

Berättarens yrke: *Lantbr.*

Socken: *Kyrkhult*

Berättarens adress: *Ämma Fridafors*

Uppteckningsår: *1965*

Född år *1908* i *Ämma Kyrkhults socken*

Upptecknare: *Hugo Svensson, Fridafors*



Höjd 170 cm., bredd 70 cm.

Målningen föreställer valnöt.

Skåpet är tillverkat av

möbelsnickaren Ola Sunesson,

Ulvaboda, Kyrkhult

42

och ett spegelglas utan minsta fel, som varade genom tiderna. Alla möbler Ola Sunesson tillverkade målade eller polerade han själv. Ty han var lika skicklig i målningens konst som i snickningen. Inte minsta fel fick finnas på en möbel när han lämnade den ifrån sig. Fogarna var så väl skurna att de inte kunde upptäckas. Genom sitt omsorgsfulla arbete som var mycket tidsödande blev han vitt känd och behövde aldrig sakna sysselsättning. Men förtjänter blev ringa. Han fick en djup vacker lust på de möbler han målade eller polerade och han var en mästare i att texta. Det har berättats att Ola Sunesson lärt sig poleringskonsten av en bonde i Råringbygdens som hette Jon Jönsson och gick under öknamnet "Potte Jon". Mycket få av denne mans samtida, hade en aning om att Jon var en mästare i att polera möbler. Ola Sunesson

hade ofta lärpojkar hos ^{sig} som skulle lära sig att tillverka möbler. Bengt Svensson Fridafors var född i Fogleboda Kyrkby 1866 han berättade för mig att före i tiden köptes färg i kakor. Dessa färgkakor måste när de skulle användas antingen rivs sönder mot en sten eller också smetas på en färgkvarn. Bengt Svensson berättade att Ola Sunesson hade en färgkvarn i vilken Ols hustru malde att färg som Ola behövde använda när han målade möbler.

Ola Sunesson hade omkring sitt bopingshus (Se foto nr 8) ett mindre jordstykke, han ägde ett annat så han kunde hålla sig med ko, vilket var en stor fördel för mindre bemädlade människor vid denna tidpunkt.

Ola Sunesson hade flera söner som blev snickare men ingen av dem uppnådde samma skicklighet som fadern. En emigrerade till Amerika En besatte

M. 16296:44a.

Landskap: *Blekinge*

Berättare: *Hugo Svensson*

Härad: *Lister*

Berättarens yrke: *Lantbr.*

Socken: *Kyrkhult*

Berättarens adress: *Simma Fridafors*

Uppteckningsår: *1965*

Född år *1908* i *Simma Kyrkhults socken*

Upptecknare: *Hugo Svensson, Fridafors*



Boningshuset i Ulvaboda, Kyrkhult,
som ägts av Ola Sunesson.

44

såg i Göteborg, där han på 1920-talet innehadde en snickeri-
riverktestad. En besatte sig i Karlhamn. Märkligt nog,
synes de aldrig besöka det gamla hemmet.

Lantbr. Jövar Andersson Ilkavoda f. 1899 berättar att Ola Sunesson
som var änkling på slutet och bodde ensam, stod så länge
han hade några krafter kvar vid hyvelbänken och en
höst och vinter hände han en fotogenlampa vid skymningen
och fortsatte med sitt arbete till sena kvällen. Sista gången
Jövar Andersson såg honom var han nära slutet på sin lev-
nad. Han stod då vid sin hyvelbänk och sökte säga av
ett vedträd som han skulle värma upp rummet, men han
var så svag att han inte orkade draga såget. Jövar Andersson
hjälpte honom med veden, så att han slapp att frysa den
kvällen.

Möbelsnickaren Ola Sunesson tillhör nu en svurnen
tid och är i stort sett bortglömd, men hans livsverk
lever. Ofta får man se hans möbler i gamla hem och
på auktioner belinga de ett högt värde.

I äldre tider voro vägarne i denna ort säkerligen
mycket bristfälliga och liknade sannolikt snarare
gångstigar än körbara vägar. I Slagesnäs, Kyrkhult
finns rätter av en gammal väg om vilket det be-
rättas att den varit kyrkaväg för inneväsnarne
i Faraböl med flera byar, på den tiden då Kyrkhults
socken var en del av Järnsbogs socken d.v.s. före
1865. I gränstrekten där Faraböl och Bengtsboda byar
i Kyrkhult möta Bjällerhults by i Ålmundsryds soc-
ken /Kronobergs län har jag i Bjällerhults by sett rät-
ter av en gammal körbar väg om hvilket det berättas
att den i äldre tid varit en av huvudvägarne till
förbindelsen mellan Ålmundsryds socken och nuvarande
Kyrkhults socken. Men numera användes icke denna
väg. I äldre tider har denna ort varit mycket vatten-
sjuk på grund av de många sjöarne, kärr och myrar
onen som under det förflutna århundradet utdikats.
Före utdikningen gingo vägar och gångstigar ofta

fram över härr och angrar på kavelbroar, som här
i orten kallats "bålabroar". På några ställen finns
det ännu ränder av kavelbroar.

Från smälandsgränsen söderut genom Åmma ägar, mot
Ebbe måla finns på några ställen tydliga ränder av
en gammal väg. Men den har varit så smal att det
knappast kunnat köras på den med vagn.

Snett genom norra delen av Åmma skogsmarker finns
en gammal körväg som icke använts på över 100 år.
Den går i riktningen sydöst nordväst. Talrika sand-
gropar där broämne tagits finns längs denna
väg, som fortsätter in i Dalanshulta norra skogs-
marker. Vägen utvisar tydligt att den en gång i tiden
varit en väg av stor betydelse för orten. En man
som hette Ola Svensson och var född i Åmma 1859
berättade för mig att han i sina barndomsår hört
gamla personer onotat att denna väg en gång i
fortiden varit stadsväg för Bengtsboda, Faraböl

med flera byar.

Det är mycket troligt att så varit, i Faraböl fanns i äldre tid rikligt av timmerskog. Timmerstockarne kunde köras på den nu omnämnda vägen ned till Ämma och sedan flötas i den närliggande Mörrumsån ned mot kusten. Från Ämma har säkerligen funnits körbar väg till Karlshamn sedan stadens anläggning. En tradition berättar att där den gamla vägen från Faraböl genom Ämma skogsmarker kommer ned till dalen i Ämma vid Mörrumsån funnits en smedja där det skotts hästar. En kulle vid ån på densamma gårds ägar kallas "Skostallebacken". Men inga rästas av någon smedja synes. Vidt av mig genomredda mantalslängder över Ämma ned till 1611 har jag icke funnit någon här i Ämma mantalskriven person som kallats smed. Men Ämmas förste båtsman år 1688 hette Anders Klensmed. Kanske han i det civila var smed.